

Zgodovinski razvoj 1941—1951 soboške Fronte

SOBOŠKA FRONTA V ILEGALI OD LETA 1941 DO OSVOBODITVE

Začetki murskosoboške Fronte so pravzaprav že v letu 1941 in to takoj po ustanovitvi OFS — 27. aprila. Vodstvo OF je bilo v rokah tedanjega kluba Prekmurških akademikov. Njen sekretar je bil odvetniški koncipijent Kovač Stefan. Povezava OF Prekmurja s sedežem v Murski Soboti je bila že v začetku tesna, saj so redno prihajale v Mursko Sobotu resolucije in sklepi. Člani Fronte pod vodstvom KPS so delali na terenu prav aktivno, vendar njihovo delo ni imelo popolnega uspeha, kajti okupatorske oblasti so ovirale delo, kjer so le mogle. Po mnogih uspešnih akcijah, ki jih je izvedla prav OF, so na podli način okupatorske oblasti ustrelile sekretarja OF Stefana Kova-

ča, mnoge člane aretirale, nato martretirali in obsodili na daljše ali krajše kazni. Tako sta bila Cvetko Stefan in Kardoš Jemi 31. okt. 1941 justificirana (obešena). Po teh dogodkih je delo Fronte prenehalo, lahko bi se reklo zamrlo, dokler niso pričeli prihajati na prekmursko ozemlje partizani-terenci, ki so se leta 1943 povezali s prekmurškimi rodoljubci in jih v delu podpirali. Od tedaj naprej je postalo delo Fronte zopet aktivno in to vse do osvoboditve 1945. leta. Mnogi člani OF so bili v tej dobi aretirani, obsojeni in pregnani v koncentracijska taborišča na Madžarsko in pozneje v Nemčijo. Marsikateri je tam kaj pustil življenje in s tem tudi načrte za bodočnost.

POLITIČNO IN UPRAVNO DELO FRONTE TER IZVEDBA VOLITEV V LETU 1945

Pogloblitev dela Fronte je bila šele od leta 1945 naprej in to s prihodom Rdeče armade, kot tudi naših partizanskih odredov in osvobodilnih odredov. Prvi sekretar teh odredov je bil prof. Liška, nato pa Kocmur Mara. Fronta je imela v rokah vso politično in upravno delo, to je, da je urejala vso trgovino in produkcijo po tovarnah, skratka kontrolirala vse delo v Murski Soboti in okraju. Vodstvo nad političnim in upravnim delom je imela vse do volitev 19. avgusta 1945. Tedaj pa so bile volitve tudi temeljito pripravljene, kar pa je velika zasluga Fronte. Soboščanci so se volitev prav v velikem številu udeležili in sicer

je od 3307 volilnih upravičencev glasovalo za OF nad 3280 volivcev t. j. 99,3 odst.

Po tem datumu je Fronta v glavnem prevzela politično delo ter dajala smernice za gospodarjenje. V tej dobi se je o navljalo in zbiralo pomoč upostojnim krajem, kar je zopet zasluga Fronte. Zbralo se je staro železo, popravljal so se mostovi in ceste, ustanovljala so se prva podjetja. Prvo tako podjetje je bil »Sograd«, kateremu je Fronta dala tudi pravila za poslovanje. Ravno tako se je v tem letu ustanovil dečji dom, nad katerim je imela Fronta patronat.

VZPODBUDNO DELO FRONTE OD LETA 1946 DO 1947

V letu 1946 so bili izvedeni prvi odkupi za preskrbo pastirskih krajev. Fronta je te odkupe tako temeljito organizirala, da so bili 100-odstotno izvedeni. V tej dobi so se ustanovile tudi socialistične trgovine, kot n. pr.: Obrtna in-

dustrijska podjetja pod naslovom »Mitropa«. Ne samo to, Fronta je dala tudi pobudo za gradnjo novega stanovanjskega bloka, katero delo se je tudi kmalu pričelo. Zemeljska dela so bila večinoma izvršena s prostovoljnimi delom. Preuredilo se je pa tudi mestno kopališče, ker tudi kopališču ni vojna prizanesla, poleg tega pa so bile kopališčne naprave za nove razmere socialistične Sobotne prenamenjane. Na pobudo Fronte se je nabavil »radio-stas« z desetimi zvočniki, ki so bili napeljavani po vsem mestu tako, da je s tem odpadlo soboško bobnarenje. Socialni fond, ki je bil v letu 1946 ustanovljen je imel do ukinitve, v zbiranju prispevkov največ uspehov in sicer dve tretjini od vseh zbranih prispevkov v okraju. Po odhodu Kocmurjeve Mare iz Murske Sobotne je prevzel mesto sekretarja Mestnega odbora OF Milošević Lazar, ki jo je vodil vse do leta 1947. Pod njegovim vodstvom se je Fronta v Soboti povečala na 2143 članov, poleg tega se je izvršila reorganizacija Fronte oziroma se je mesto razdelilo na štiri rajonske odbore Fronte. Prednjačil je prvi rajon, pa najsibodi v političnem ali gospodarskem pogledu. Organiziralo se je prostovoljno delo za novo osnovno šolo oz. novo gimnazijo. V navažanju zemlje so se posebno izkazali vozniki iz Turpolja. Ti so storili vse, samo da bi čimprej bilo gotovo novo šolsko poslopje.

Razen tega dela pri novi šoli, so bila še druga prostovoljna dela, katerih so se udeleževali člani Fronte in sindikatov v prav velikem številu. Fronta je tudi razdeljevala oz. regulirala razdelitev tekstila. Z razdelitvijo mesta v štiri rajone se je delo mestne Fronte počivilo.

Melioracijska dela v Prekmurju
Silka: Prostovoljno delo soboških frontovcev na kanalu Ledava-Mura

V LETU 1948 JE FRONTA ORGANIZIRALA TEČAJE ZA PREVZOJO ČLANSTVA, NUDILA POMOČ DEMOBILIZIRANEC IN RAZŠIRILA SOCIALISTIČNI SEKTOR

V tem letu je delo Fronte vidno napredovalo, poleg tega se je tudi članstvo povečalo na 2214 članov. Sekretar Fronte je bil Kokoš Miroslav. Ker je bilo nujno, da se dvigne pri članstvu politični nivo, je Fronta v ta namen organizirala politični in gospodarski tečaj, kjer se je v glavnem prevzajalo članstvo. Fronta pa ni pozabila na demobilizirance in tudi ne vojakov novincev, kot prostovoljnih brigad. Tem je nudila

vso pomoč, pa če so prihajali ali odhajali, vse jih je izdatno pogostila in ob njihovem prihodu slavnostno sprejemala. Ker se je gospodarski aparat iz dneva v dan večal ter je vsled tega bil vedno večji dotok uslužbencev, ki pa niso vedeli, kje bi se hranili, je Fronta dala pobudo, da se ustanovi tudi menza. Socialistični sektor je bil v tem letu že precej urejen.

98.171 UR PROSTOVOLJNEGA VREDNOSTI, TO JE DEL

Leta 1949 je bil izvoljen za sekretarja Fronte Kološa Jože, ki se je pod njegovim vodstvom ojačala na 2511 članov. V teh dveh letih se je organiziralo prostovoljno delo po vseh štirih rajonih, sindikatih in ostalih množičnih organizacijah za melioracijska dela na kanalu gozdnih del, za gradnjo poslopja mestne ekonomije, zadržnih domov, pionirskega igrišča, stanovanjske hiše, nove gimnazije, kleparske delavnice, za čiščenje mesta in nasadov, urejevanje rdečearmjskih in partizanskih grobov, za dela na mestni ekonomiji, popravila in čiščenje železniške proge, železniških mo-

DELA, KAR DA 1.837.552 DIN O FRONTE V LETU 1949

stov, čiščenje lokomotiv, za elektrifikiranje železniške postaje, za kopanje gramoza, navažanje nasipnega materiala, ki se ga je navozilo okoli 1000 kub. metrov itd. Če bi te ure seštel, bi znašale 98.171 ur prostovoljnega dela, kar bi dalo v vrednosti 1.837.552 dinarjev. Fronta pa je prevzela tudi vse krasitve v mestu in bila pobudnik vsem svečanostim, ki so se vršile v mestu.

Fronta pa je skrbela tudi za izobrazbo odbornikov, kot odbornikov MLO. Prirejala je tečaje za odbornike, kjer so bila redno vsak teden predavanja. V gozdnih akcijah, katere se je članstvo

Fronte Sobotne polnoštevilno udeležilo, so se najbolj izkazali obrtniki. Te akcije sta vodila Rudi Zrinski in Peče Oskar. Nekateri člani Fronte pa so bili za velike zasluge mestni Fronti odlikovani z odlikovanjem OF, kot so to Rapi Rudi-Savo, Peče Oskar, Brglez Štefka, Zrinski Rudi in Jug Karel.

Fronta je tudi podprla volitve v delavske svete in upravne odbore. Mestna Fronta je sodelovala pri izvedbi vseh volitev v mestu, kar je tudi njena glavna zasluga, da so bile volitve skoraj

KAKŠNE NAČRTE IMA FRONTA ZA LETOŠNJE LETO...

V letošnjem letu pa je bil izvoljen nov sekretar Rapi Rudi, ki ga vsi poznamo kot postrvovalnega človeka. Pod njegovim vodstvom MOOF prav lepo napreduje. Za proslavo 10. obletnice ustanovitve OF Slovenije je mestna Fronta prevzela mnogo prostovoljnega dela. Naprej se bo s prostovoljnimi delom uredilo novo avtobusno postajališče in tlakovalo Kolodvorsko ulico. Fronta bo tudi skrbela za olepšavo mesta ter izvršila druga javna dela.

Ustanovil se je pionirski svet, ki je pod okriljem mestne Fronte. Saj ravno Fronta polaga mnogo pažnje na vzgojo mladine, posebno pionirjev. Če bomo znali vzgojiti pionirje v prave socialistične borce, potem niso bili napori borcev NOB in sedanjih članov Fronte za boljšo bodočnost naših narodov zaman.

Fronta pa podpira tudi kulturno delo, kot so koncerti, gledališke predstave, katerih pa je iz dneva v dan več. Mnogo bi se še lahko pisalo o delu mestne Fronte, kaj je vse storila in kakšne perspektive dela ima še pred seboj. Mestni odbor Fronte stoji vedno na stališču, da se moramo boriti za okrepitev socializma in izvedbo petletnega plana s tako voljo in s takim elanom in postrvovalnostjo, kot so se borili borci v NOB za našo svobodo. S tem dajemo zgled vsem tistim, ki še stojijo ob strani, istočasno pa izražamo globoko vdanoost Partiji in tovarišu Titu!

Fronta je narasla za 1104 novih članov

Šestmesečno tekmovanje frontnih organizacij radgonskega okraja se bliža zaključku. Na zadnjem frontnem zboru 15. t. m. so pregledali svoje uspehe, s katerimi stopajo — za rojstni dan OF — pred delovno ljudstvo. Zboru je še poleg domačih političnih voditeljev prisostvovali tov. Modic Helis, republiški minister za pravosodje in njihov poslanec. Med delegate je prišla tudi zastopnica glavnega odbora Ljudske fronte Jugoslavije, ki je s svojim prihodom počastila slavnostno frontno zborovanje.

V radgonskem okraju je 13.862 ali 78% vseh volivcev organiziranih v Osvobodilni fronti. V tekmovalnem času so pridobili 1.104 novih članov. Frontovci so v tem času opravili preko 54.000 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti 810 tisočakov. Ljudska inspekcija je samo v zadnjih dveh mesecih izvršila 340 pregledov v KLO, zadržugah in ustanovah. Opravičila je dano zaupanje frontovcev, v imenu katerih je vršila posle ljudske kontrole.

Tekmovalo je v celotnem okraju 85% frontnih odborov. Med tekmovalci so na prvem mestu Lutverčani, ki prejmejo prehodno zastavico v trajno last, za nagrado pa radio-aparat. Frontovcem iz Zepovec je pripadlo drugo, Apačanom pa tretje mesto. Obe frontni organizaciji prejmeta knjižne nagrade. Pohvaljeni so bili frontovci iz Stogovec, Rožičkega vrha in Radgone, ki so v marcu uredili mestni park in zasadili večje površine z breskovimi sadeži.

S tekmovalnimi uspehi in z veseljem razpoloženjem pričakujejo frontovci radgonskega okraja svoj praznik. Za delegate, ki jih bodo zastopali na III. slavnostnem kongresu OF, so potrdili najboljše frontovske voditelje, poznane udarnike in zadržne pionirje. Na krajevnih proslavah bodo slavili zmago svoje voditeljice, ki je popeljala slovensko ljudstvo v zgodovino velikega ustvarjanja, v graditve socialistične družbe. Tega dne bo srečna mladina, ki ji bodo na slovesen način podelili člane izkaznice, s katerimi so njihovi starejši tovariši doslej zmagovali.

SOCIALISTIČNO TEKMOVANJE JE SISTEM V DELU LJUDSKE FRONTE!

Apačani so moške frontnega dela

Nič čudnega ni, če so Apačani na zadnjem frontnem zboru tako-le rekli: »Napovedujemo tekmovanje vsem frontovcem okraja«. Hočemo videti, kdo bo bolje okrasil svojo vas, organiziral kresove, povrhu postavil slavoloke... Za tem pozivom so njihove lastne obveznosti, saj bodo nažgali kar tri kresove, se zbrali pri bakladi, vas bo z zelenjem, slavoloki in zastavami okrašena, nastopili bodo pevec in domačini na »odru«.

Po pravici bodo Apačani slavili svoj dan. Šestmesečno tekmovanje je razgibalo slehernega izmed 184 frontovcev. Velika večina vaščanov je v Fronti. Samo osem odstotkov jih še trka na vrata. Po tov. Kardelju imenovana zadržuga, je dokaj močna skupnost. Letos sta se ji pridružile dve družini, tako da imajo 81 odst. vaščanov v zadržugi. Sirom Slovenije so z nami apaški zadržugniki, kot dobri gospodarji. V I. tromesečju letošnjega tekmovanja so na prvem mestu med zadržugami, ki tekmujejo v drugi skupini. Vsa spomladanska dela, setev in druga opravila so dobro opravili, ker hočejo imeti v jeseni bogato žetev. V počastitev OF je vsak zadržugnik prispeval dva trudodneva, ki jih zadržugi ne bo treba plačati. Pri poljskih in vinogradniških delih so prostovoljno nudili 3050 ur.

Zdaj pa poglejmo Fronto, ki se je močno usidrala med apaškim prebivalstvom. Frontni odbor daje zgled vsemu članstvu. Redno se je sestajal pri pogovoru, množično pa so bili obiskani sestanki. Ljudje so se navadili na frontovske naloge, ki se jim niso nikdar od-

rekli. Zakaj? Zato, ker je Fronta skrbela za pravičnost. S KLO je delala. Kmetje so bili pravično obremenjeni z obveznostmi, zato so tudi stodoletno oddali pridelke, ki jih je potrebovala država. Pri odkupih so Apačani med najboljšimi v okraju, ne poznajo nobenih prisilnih izterjatev.

V vasi so imeli širši kulturne prireditve, ki so si jih vaščani vsikdar radi ogledali. Tudi fizikulturniki veljajo za korenjake, okoli katerih se zbira mladina.

Na cestah in v gramoznicah so delali. Preko 110 kub. m gramoza so nakopali in ga posipali na ceste. Mimoidoči popotniki lahko spozna, da niso zastojni prostovoljne ure, ki so jih položili v ceste. Teh ur se je nabralo 4256, v vrednosti 59 tisočakov.

Kdo je najlepše okrasil voliše? Vsi-kdar Apačani, ki so že na predvečer v bakladah manifestirali. Na predvečer volitev v Ljudsko skupščino Slovenije je 350 frontovcev nosilo bakle. Niso gor-el samo v njihovih rokah, užgale so se tudi v srelh, ki so drugi dan v jutranjih urah odločale. Glasovi so padali za Fronto, za nadaljevanje prehojene poti. Bili so prav med tistimi, pri katerih je v prvih urah glasovanja padla zadnja kroglica v skrinjico.

Niso se pustili onim, ki so izostali pri volitvah, vzeli so jim legitimacijo, s katero so se redki ničrednečki trkali na prosa. Sopotnikov res ne potrebujejo.

Vedno so voljni odpreti vrata ljudem, ki so pripravljeni na pot do novih uspehov.

Pet let kulturno-prosvetnega dela Fronte

Cprav je začela Fronta v Prekmurju z množičnim delom med ljudstvom komaj po osvoboditvi, je vendar v teh nekaj letih pokazala pomembne uspehe. Maja 1945. leta je bilo število njenih članov v Prekmurju še neznan. V nekaj letih pa je Fronta samo v murskosoboškem okraju vključila preko 14.000 ljudi. V tekmovalstvu za deseto obletnico se je število njenih članov povečalo za okrog 1500. Posebno lepe uspehe pa je Fronta v Prekmurju pokazala pri prevzgoji prekmurskega ljudstva, tako v političnem, kulturnem in prosvetnem življenju.

Mnogo se polaga na izobrazbo ljudstva

Fronta v soboškem okraju je v letih po osvoboditvi skrbela predvsem za izobrazbo kmečkega človeka. Samo v poslednjih dveh letih se je po vaseh vršilo 56 izobraževalnih tečajev, ki jih je obiskovalo okrog 2000 frontovcev. Fronta je skrbela tudi za to, da se je začelo prekmursko ljudstvo kulturno udejstvovati. V soboškem okraju dela danes 34 različnih kulturno-umetniških društev in skupin, ki štejejo preko 2 tisoč članov. Samo v zadnjih treh mesecih so dramske skupine na podeželju priredile preko 120 prireditev. SKUD »Stefana Kovača« v Murski Soboti pa je letos pripravil že 10 celovečernih prireditev.

Izredne uspehe beleži Fronta pri razvoju šolstva v okraju

Soboški okraj je dobil v letih po osvoboditvi vrsto novih šol: šest nižjih gimnazij po vaških središčih, v katerih je 440 učencev, učiteljske v Murski Soboti s 120 učenci in štiriletno srednjo gospodarsko šolo. Da bi se ublažilo veliko pomanjkanje učiteljskega kadra, se je ob pomoči Fronte vršil že 1945. leta v Murski Soboti tečaj za učitelje, ki ga je obiskovalo 45 mladincev in mladink. Ko so vsi ti ljudje po končanem tečaju nastopili službo, jim je zopet Fronta nudila pomoč, da so si v raznih kroških izpopolnjevali svoje znanje. Doslej je že 90 odstotkov učiteljev v okraju opravilo vse predpisane izpite in je učiteljsko v soboškem okraju dobilo priznanje, da je pri opravljanju izpitov najboljše v Sloveniji sploh.

Tudi za izobrazbo madžarske manjšine je Fronta skrbela

Fronta v soboškem okraju je tudi skrbela, da so bile v letih po osvoboditvi v madžarskih vaseh odprte manjšinske šole. Dočim je bila pred vojno v soboškem okraju madžarska šola samo na Hodoču, so danes manjšinske šole tudi v Domanjševcih in Prosenjakovcih. Na vseh teh šolah poučujejo učitelji-Madžari, ki so si izpopolnili svoje znanje na enoletnem tečaju v Murski Soboti.

Na pobudo Fronte, zlasti mladinske organizacije, odhaja iz Prekmurja vsako leto več mladine na srednje in strokovne šole. Leta 1930 se je vpisalo na srednje šole le 0,5% otrok, ki so dovršili osnovno šolo, leta 1940 0,9%, lani pa se je vpisalo na srednje šole že 9,5% mladine iz soboškega okraja. Leta 1930 je odšlo v strokovne šole iz okraja samo 14 otrok, deset let kasneje 21, lani pa že 89!

V petih letih so šole prejele več knjig, ko v desetih letih stare Jugoslavije

Fronta v soboškem okraju je skrbela, da so dobile vse šolske knjižnice, ki so bile med okupacijo popolnoma uničene, zopet dovolj mladinskih knjig. V petih letih po osvoboditvi so dobile šolske knjižnice v okraju 4850 knjig, kar je več kot so jih dobile v dvajsetih letih stare Jugoslavije. V letih pred vojno je bilo na mladinske knjige v okraju naročenih samo okrog 8% učencev, danes jih je 36%.

Fronta v soboškem okraju je v letih po osvoboditvi skrbela, da je bilo prirejenih več mladinskih letovanj. Pred

vojno ni odšel noben otrok na brezplačno letovanje. V teh nekaj letih pa jih je bilo na stroške ljudske oblasti že 194. Za vsakega je oblast prispevala po preko tisoč dinarjev.

Vrtci, jasli, posvetovalnice in druga gospodarska pomoč, to je delo naših žen

Antifašistična fronta žena v okraju je skrbela predvsem za ustanavljanje stalnih in letnih otroških vrtcev, s čimer je odvzela zaposleni ženi skrb za otroke, tem pa nudila pravilno vzgojo. V soboškem okraju delajo trije vzorno urejeni stalni otroški vrtci in sicer v Murski Soboti, Beltincih in Cankovi.

Vsako leto pa se v letnem času, ko je največ dela na polju, odprejo po vaseh še letni otroški vrtci. Po prizadevanju AFZ v Murski Soboti, so soboški otroci nedavno dobili za svoj vrtec najlepšo vilo v mestu, kjer so sredi parka, med drevjem in vrtovi zavarovani pred prahom in cestnim prometom. Žene v Murski Soboti so pomagale s prostovoljnim delom pri urejanju doma, vso skrb zanj pa je nosila okrajna sekretarka AFZ Dragica Razdevškova.

V zadnjem času je AFZ v okraju skrbela predvsem za zdravstveno vzgojo prekmurskih žena. Na njeno pobudo je bilo odprtih 26 posvetovalnic za matere, v 12 vaseh se pripravljajo tečaji za nego dojenčkov, vsaka vas ima svojo obiskovalnico, ki skrbi za socialno ogrožene otroke.

Pred enim letom — odhod frontovcev na gozdna dela

V letu 1950 je pri LIP Celje delalo 177 ljudi, ki so svoj plan izpolnili v 23 dnevih, a v pohorskih gozdovih je delalo 280 frontovcev. Ti so v 17 dnevih izpolnili plan. Na Jelovici LIP Bled je delalo 400 frontovcev. Plan so prekorčili za 4 odstotke. Pohorska in brigada na Bledu sta bile

pohvaljne in si tudi priborile bazeenske zastave.

Prekmurski frontovci so mnogo prispevali k izgradnji socializma v gozdnih frontnih akcijah. V l. 1949 je prostovoljno delalo nad 2000 ljudi v kočevskih gozdovih in častno izpolnili svoj plan.

Hej brigade — pojo frontovci!

Po strmim klancu od Mačkovec pojo dekleta. Na ramah motike, kramp! Kam? Pridite, boste videli! Kmalu smo bili na mestu. Na velikem, več sto metrov obsežnem gradbišču je vse živo. Tu so frontovci iz Mačkovec, Kušanovec, Krizevec in drugih vasi. Več sto jih je! Gradijo novo cesto! Mačkovi-Salovci. Cesta je stara želja gorčanec. Brez nje so kot roka, ki je odrezana od telesa. Seveda bo še treba velikega dela. Treba je obrniti cele hribe ter jih

prenesti v globače. Kušanovčanov je največ. Statistika govori o 1400 delovnih urah. Udeležba 100 odst. Samo iz Kušanovec se je doslej udeležilo dela 124 vaščanov. Pravijo, da so nakopali in odpeljali nad 370 kub metrov zemlje. Za to delo so porabili 992 ur prostovoljnega dela. Menda hočejo odnesti prvo mesto v tekmovalstvu.

Pa naj še kdo reče, da naši frontovci nič ne delajo!

Razmere soc. skrbstva v Prekmurju so se zboljšale

IZ ZASEDANJA SVETA ZA SOC. SKRSTVO V M. SOBOTI

V majhni sobi okrajnega sveta za socialno skrbstvo v Murski Soboti se je zbralo lepo število ljudi: tovarišica Dragica, upravnica otroškega vrtca, ki kot okrajna sekretarka vodi tudi Antifašistično fronto žena, tovariša Stane in Kuhar, ki zastopata invalidsko organizacijo, tovarišica Joža, marljiva delavka v AFZ in drugi. Clani sveta za socialno skrbstvo so se zbrali na svoji redni seji. Tovarišica Štefka, predsednica sveta, ki je obenem tudi predsednica AFZ v okraju, je najprej opravila vse uvodne formalnosti, potem pa pozvala tovariše, da so poročali o svojem delu od zadnje seje sveta.

Tovariš Cifer, ki odgovarja za skrbništvo v okraju, si je pripravil cel kup poročil. Njegovo delo je obsežno, saj je v okraju okrog 600 otrok-sirok, ki so brez enega ali obeh staršev. Ti otroci so v varstvu sveta za socialno skrbstvo. Za vse te otroke pripravlja svet v teh dneh natančen zdravniški pregled, kjer bo vsak otrok dobil tudi rentgenski izvid tako, da bo svet vedel, kakšno je zdravstveno stanje njihovih varovancev. Zdravniški pregled pripravlja svet predvsem zato, ker se bodo te dni otroci v zadnjih razredih osnovnih šol odločali za svoj bodoči poklic in svet mora vedeti, če je zdravstveno stanje njegovih varovancev za poklice, ki jih veseli, tudi primerno.

Svet je že na eni svojih prejšnjih sej sklenil, da se bodo njegovi člani pozanimali pri učiteljih za oskrbovance, kako ti v šoli napredujejo in kako žive pri svojih skrbnikih. Za nekatere oskrbovance so člani sveta že naredili in dobili kaj različne slike. Nekateri so v šoli marljivi in se radi uče, pri drugih pa vzgoja peša. Prav tem bo svet v bodoče posvetil več pozornosti. Clani sveta so sklenili, da bodo v Tednu matere in otroka sklicali vse skrbnike teh otrok in se bodo z njimi temeljito pogovorili o njihovi vzgoji.

Ker je v beltinškem okolišju precej defektnih, zlasti gluhotnih otrok, so se člani sveta pogovorili še o tem, da bodo tudi ti otroci zdravniško pregledani.

Frontovske novice borečih vaščanov

Od takrat, ko so si Borečani izvolili novo frontno vodstvo, ni čutiti zatija, ki so ga bili poprej vajeni. Markovitevi ljudje so stopili med vaščane, jim povedali o svojih namenih, poučili so jih, da jim frontna organizacija na papirju ničesar ne koristi.

Slo je počasi, pa vendar nekam sigurno. Vsač dan so imeli več pristašev, ki so posegli v vaško življenje. Tekmovalje jih je docela prebudilo, sprostito je nove, ustvarjalne sile vaščanov.

Težiče njihovih skupnih prizadevanj je bilo pri prostovoljnem delu, ki so ga opravljali na vaških poteh, pri kopanju jarkov, pri svojem združnem domu v Krizevcih. Preko 1000 udarniških ur se jim je že nabralo.

Zadnji čas je pomladilo vaško fronto 21 novo sprejetih članov. Samo nekaj čez 10 ljudi imajo, ki še čakajo pred vrati organizacije. Kmalu se bodo tudi z njimi pobratili; sprejeli jih bodo v svoj krog.

V vasi so pred kratkim ustanovili svojo folklorno grupo, ki bo kmalu nastopila pred občinstvom. V križevskem IZUD pomaga nekaj frontovcev, ki so se dokaj uveljavili na odru. Žene so v marcu obiskovale kuharski tečaj, ki jim bo v gospodinjstvu mnogo koristil.

Kaj bi še povedali o njih? Priidni so bili, to je priznana resnica. Res je, da so jim sestanki povzročali preglavice. Ni bilo dobre udeležbe. So pa pri članarini na dobrem. Vsekakor jim gre priznanje za uspehe, dosežene v tekmovalstvu. Ne mislijo po svojem prazniku prenehati. Tekmovali bodo v naprej na združnih poljih, ki bodo od njihovega truda bogato obrodila. Poletni čas jih bo močno zaposlil, vsi pa si bodo složno prizadevali, da bi iztisnili iz zemlje največ pridelkov.

in da bodo zdravniki za vsakega otroka ugotovili, ali je koristno, da je doma, ali pa bi bilo zanj bolje, če bi ga vzgajali v kakem zavodu.

Tovariš Cifer je še poročal o tem, kako so po vaseh že izvedli sklep sveta, da je treba izboljšati delo skrbniških svetovalcev in obiskovalk. V vseh onih vaseh, kjer so bili ti nedelavni, so na predlog AFZ že izbrali nove obiskovalke in nove skrbniške svetovalce.

Sekretarka AFZ v okraju, ki odgovarja za socialno zavarovanje v Svetu, je poročala o tem, da je bila na sestanku v tovarni perila v Murski Soboti, kjer so delavke izrekle željo, da bi se v tovarni zgradile kopalnice s prhami. To je v tovarni, kjer dela par sto žen, nujno potrebno in predsednica sveta bo ta predlog na seji Okrajnega izvršilnega odbora podprla. Tovarišica je na seji povedala še željo soboškega prebivalstva, da se zopet uredijo prhe in kopalnice v Zdravstvenem domu, da bi lahko služile ljudstvu. Tudi ta predlog bo predsednica predlagala na seji izvršilnega odbora. Nato je tovarišica Dragica še poročala, kako svet za socialno zavarovanje nudi pomoč onim delavcem in službenicem, ki imajo že dovolj službenih let, da se potegujejo za pokojnino. V Svet za socialno zavarovanje so pritegnili dva službenca okrajnega sodišča, ki poznata vse predpise o tem, kje in kako je treba prosiiti za pokojnino in ta dva člana sveta bosta vsem upokojujencem pomagala pri tem delu.

Clan sveta — tov. Senčar — je nato še povedal, kako napredujejo dela v rakičanskem gradu, ki ga preurejajo za Dom onemoglih. Mursko-soboški okraj dozdaj ni imel svojega doma in so starčki iz okraja bili v domovih po drugih okrajih. Cim je bil izvoljen svet za socialno skrbstvo, pa si je postavil kot prvo nalogo, da pripravi onemoglim dom v okraju. Rakičanski grad je prav primeren, saj leži nekoliko izven Murske Sobotice, sredi lepega parka, kjer bodo imeli onemogli lep prostor za počitek. Svet za socialno skrbstvo računa, da bodo del gradu pripravili že letos tako, da bi lahko sprejeli vanj prvih 40 onemoglih. Ker svet še nima na razpolago dovolj denarnih sredstev, je povabil k delu člane sindikalnih podružnic, da pomagajo pri čiščenju in urejanju prostorov. Pretekli teden so učenci kmetijske šole v Rakičanu prvi začeli z delom.

Clani sveta so se nato pogovorili še o številnih nalogah, ki jih čakajo. Vsa je imel kak koristen predlog, o katerem so se pogovorili in ga je nato zapisnikar vnesel v zapisnik kot nalogo za bodoče delo. In takoj nato je bil tudi član sveta zadolžen, da to nalogo izvrši. Po enem mesecu, ko se bo svet za socialno skrbstvo zopet sestel, bodo pregledali te sklepe in ugotovili, v kolikor so izpolnjeni. Clani sveta so s svojim dosedanjim delom zadovoljni. Doslej so še vse naloge izvršili in svet, čeprav še mlad, lahko pokaže že lepe uspehe.

RDEČI KRIŽ V M. SOBOTI PRIREJA PREDAVANJA

Jovoizvoljeni odbor Rdečega križa v Murski Soboti je sprejel obveznost, da bo do 1. maja povečal število članstva te organizacije na 1300. Svojo obveznost so člani odbora že izvršili. Ker pa je še vedno veliko število frontovcev, zlasti članov sindikalnih podružnic izven organizacije RK, odbor nadaljuje z zbiranjem novih članov.

Odbor je tudi sklenil, da bo od časa do časa prirejal v okviru RK zdravstvena predavanja. Eno predavanje se je že vršilo in sicer je dr. Herzog govoril o škrlatinki. Prihodnje predavanje bo maja meseca v Protituberkuloznem tednu o tuberkulozi.

LJUDSKA FRONTA — ŠOLA SOCIALIZMA DELOVNIH LJUDI, VASI IN MESTA

Kovač v bližino mesta, kjer je zaslísal žvižg, je nekdo zavpil: »Aly!« (Stoj!) Stefan Kovač, ki se je prej večkrat rad pošalil s člani komiteja za zastraševanjem, je očito menil, da gre za šalivo povračilo. Stopil je naprej proti mestu, kjer je zaslísal glas, Megla pa je zaustavil korak. Nekaj trenutkov pozneje je nekdo posvetil z baterijo. Stefan je segel proti cekarju, v katerem je imel bombe, toda bilo je prepozno. Z vseh strani so počili strelji, pod katerimi se je Stefan Kovač zgrudil. Rafal. Strelji za bežečim Meglo. Strelji od leve in desne. Baterija se je prižgala pa spet ugasnila. Megla je pobegnil in padel 1942 pri Tomažu v Slov. goricah. Ostali člani komiteja so se izmaknili skozi zožen obroč, v katerem bi jih naj ujeli žive. S tem pa še ni bila končana tragedija.

Kardoš je imel to slabo lastnost, da si je vse stvari beležil v beležnico. Beležnico so pri njem našli. Mučenje: »jutranjo telovadbo«, kakor so cinično imenovali žabje skoke po razmlačenih podplatih; dajanje umazanih nogavic v usta ali zribanega hrena pod nos; vezanje v klobko (trco); tepenje z vrečicami, napolnjenimi s peskom — so pri Kardošu še bolj stopnjevali, hkrati pa mu obljubljali — svobodo. Kardoš je mučenju podlegel in tako pripomogel k smrti Stefana Kovača. K izdaji vse skupine je za 1000 Pengov pripomogel tudi pekovski pomočnik Marič (Marica?).

30. oktobra zvečer so pripornike, ki so jih aretirali 27. septembra, gnali mimo grajskega dvorišča v Soboti, kjer so bili izkopani trije jarki in postavljena tri vešala. Orožniki so jim govorili, da so prišli »hohéri« (krvniki). To so napravili v želji, da bi jih pred smrtjo čim bolj tudi duševno strli. Naslednje jutro so prišli pred preki sod Kardoš, Cvetko, Cigit, Zrinjski, Flisar, Gabrijelčič in Šerbec. Senatu je predsedoval polkovnik 55. pešpolka kralja Matjaža Takács Elemér, tolačati pa so bili soboški izdajalci vitez Péterke, Turk J. in Poredoš. Cvetko, Kardoš in Cigit so bili obsojeni na smrt na vešalih, ostali pa na večletne ječe. Takoj po izrečni sodbi je namreč predsednik sodišča prebral brzjavko regenta Hor-

thyja, s katero se »po njegovi milosti blagovoli pomilostiti Cigit Kolmana na dosmrtno ječo« (žena je bila tik pred porodom, kar je bilo treba vsaj iz zunanjih razlogov upoštevati). Na smrt obsojene so zaprli v celico soboškega gradu. Ko so bili Cvetko, Kardoš in Cigit skupaj sami v celici, je Cvetko dejal: »Ni mi žal, da umrem, kajti dovolj sem živel;

Stefan Kuhar, stud. jusa doma iz Puconec, ustreljen kot talec v Mariboru 13. novembra 1941

za kar umiram pa je tudi vredno umreti«. Kardoš pa je klet Madžare, češ da so ga navlekli, da je izdal druge, sedaj pa mora v smrt.

Istega dne ob 14. uri so izvršili sodbo na grajskem dvorišču. Prvi je bil na vrsti Cvetko, ki ga je 12 vojakov pripe-

ljalo na dvorišče. Junaško je stopil pod vislice in vzklíknil z mogočnim glasom: »Bratje Slovenci, svoboda bo prišla! Živela združena Slovenija v svobodni Jugoslaviji!« Zadnje glasove je preglasila tromba trobentača, katerega dolžnost je bila preglušiti vzpodbudne vzklike junakov. Rabelj je na madžarsko slavnosten način opravil svoje delo. Cvetko je izdihnil. Prav tako so umorili tudi Kardoša.

Takrat, ko so ubili Stefana Kovača, so izmečki človeške družbe popivali v gostilni pri Turku in se veselili njegove smrti. Tudi zdaj so soboški magnati pokazali svojo kosmato dušo. Sam Hartner je trgovcu Čeh Francu že pred procesom izjavil, da preje ne bo miru, dokler ne bo nekaj ljudi justificiranih. Dr. Pintér Miklos je vzklíknil: »Kaj samo dva, šest bi jih moralo biti najmanj obešenih!« Izkoriščevalce naših delavk, tovarnar Cvetič Janez, pa je izjavil, da bi rad dal tisoč pengov, če bi bili obešeni pred njegovo hišo. Kri ni voda! V javnosti je završalo! Madžari so se izgovarjali na Nemce, češ da so oni vztrajali na tem, sami madžarski oficirji pa so se izgovarjali na Hartnerja. V resnici je bil proces posledica Hartnerjeve intervencije v Budimpešti. Drakonično kazni pa je okupator javnosti utemeljeval z govoricami, da so obtoženi imeli namen pognati v zrak grad in obe cerkvi.

V tem procesu so bili obsojeni še: Gabrijelčič Bojan, Šerbec Stanko, Zrinjski Rudolf, Taljan Miška, Zrim Vendel iz M. Sobote, Flisar Koloman, mehanik iz Rankovec, Perš Aleksander, Perš Sida, Camplin Ivan, provizor, vsi iz G. Petrovec, Jerič Miška, kaplan iz Kuzme, Čurman Ludvik, evang. kaplan, Hanc Martin, študent iz Črenovec, Kranjec Nace, jurist, in Halas Daniel, župni upravitelj iz Vel. Polane, Hedžed Ivan iz Razkrižje grabe, Senčar Metod, lekarnar Kovač Ivan s sinom Pavlom iz Strigove in drugi.

V nasprotju z okupatorskimi zločinci in izdajalci pa je pošten kmet iz Kroga vpil po ulicah Sobotice: »Slavi so bili 20 let tu, a niso nobenega ubili!«

(Nadaljevanje s 4 strani)

bolnikov. Nihče se ni smel ganiti iz mesta. Le posamič smo hodili po vodo. Nekdo od bolnikov, ki se mu je zdravje že precej vrnilo, je brez dovoljenja zapustil koč. Komaj pa je stopil iz koč, je grozno zatulil in ni ga bilo več. Nikdar nismo zvedeli, kaj se je z njim zgodilo.

Prevzela nas je groza. Vse je bežalo iz koč, tudi ranjenci. To je bilo ob enih ponoči. Z Anico sva se vrnila, da bi pomagali ranjenecem. Bolniki so vpili in se vlačili po tleh.

Težko ranjeni partizan je v živčnem napadu strgal obveze z ran in se plazil proč od koč po kosteh, ki so mu molele iz udov. Bil je to mesar »Savo«, doma nekje iz Dolenjske, velik in težak človek. Plazil se je po tleh in me presunljivo prosil, naj mu pomagam. Trudila sem se, da bi ga naložila na rame. Poklekem ter napnem vse sile, da bi ga dvignila. Tudi sam si je pomagal, kolikor je mogel. Bil je ves krvav. Ko sem ga s težkim trudom dobila na hrbet, pa nisem mogla vstati, da bi ga odvela v hrib. Blizu nekje pa sem že slišala streljanje, vpitje in preklinjanje Italijanov. Ranjenca sem morala pustiti kjer je bil.

Ne daleč proč se je oglasil tudi Janko iz Bele Krajine, oče osmih otrok in me enako prosil, naj ga rešim. Prevzela ga je strašno hrepenenje, da bi še enkrat videl svoje otroke. Rada bi mu pomagala, pa mu nisem mogla. Od nekod se je pokazal dr. Mike, ki ni vedel, kaj naj stori. Tiho mi je rekel: Dve krogli še imam. Ena bo zame, druga za Janka, siromak bo itak umrl. Že mu je nastavil pištolo na sence. Ubogi Janko pa ga je presunljivo pogledal. Na glas sem zaprosila: »Ne streljaj!« In ni streljal. Zbežala sva, ranjenci pa so se splazili v stelo.

Ločila sem se od dr. Mikija. Kmalu naletim na našo kuharico, s katero hitiva proti vrhu hriba. Zgoraj je bila cesta. Tam zapazim italijansko patroljo. Ustavili sva se in se stisnili k debelemu drevesu. Italijani so naju opazili in streljali, a k sreči niso zadeli. Srečno sva pribežala do goščave in se skрили. Proti večeru se je močno stemnilo, ker se je pripravljala nevihta. To naju je rešilo, da sva mogli dalje. Kar začu-jeva stopinje. Slutili sva, da je naš človek. Klicati pa si vendar nisva upali. Končno smo se toliko približali, drug drugemu, da smo se sporazumeli. Bil je Janez iz Ljubljane, mizar, ki so ga hoteli Italijani odpeljati v internacijo, pa so ga partizani rešili. Veselo smo se pozdravili, nato pa skupaj iskali varnega zavetja. Stisnili smo se pod košato smreko. Po nas so lazili polhi, sicer pa je bilo mirno.

Komaj se je začelo daniti, že začujemo pokanje. K sreči smo čisto blizu našli skalovje, kamor smo se stisnili in pokrili z mahom. Tu smo čepeli 4 noči brez hrane in vode. Imela sem tri jabolka, od katerih smo pojedli vsi trije le eno, in to tretji dan. Janez je bil strasten kadilec, a kaditi mu nisva pustili, čeprav je bil s cigaretami dobro založen. Ker pa se ni mogel premagati, smo mu končno dovolile, da si je prižgal cigareto, toda tako, da ognja ni bilo mogoče opaziti. Ganiti se nismo smeli prav nič, ker smo v bližini slišali stopinje Italijanov.

Cetrti dan so prišli avioni, ki so strašno bombardirali. Poslušali smo stokanje ljudi in tuljenje živali in se tresli od groze.

Peti dan smo se dogovorili, da se moramo kam prebiti. Odločili smo se, da gremo iskati vodo, ker nas je žeja mučila huje od lakote. Toda prav ta dan so prišli Italijani in streljali proti nam. Mirovali smo in čakali, kaj bo. Ko so prišli Italijani do skal, za katerimi smo tičali, so jih obšli. Razumela sem, kako je nekdo trdil, da tod ne bo nikogar in so odšli naprej. Za njimi ni bilo nikogar več v našo bližino. Poskušali smo vstati, a bili smo trdi, da se nismo mogli premakniti. Polagoma smo se toliko razgibali, da smo se šesti dan napotili dalje, prav počasi priliskujoč lastnim korakom.

Previdno smo šli v tisto stran, kjer bi morali priti do ceste. Nevarnost se ni bila za nami, ker so po cesti ne-

nehoma vozili avtomobili. Sklenili smo, da v gozdu počakamo avtomobil in se z njim vržemo čez cesto. Splazili smo se počasi dalje in prišli do Rankote. V vasi zagledamo neke ljudi. Kmalu vidimo, da so naši. Ko stopim bliže, sem videla, da so bili to naši lažji ranjenci. Tako pripoveduje o Roški ofenzivi bolničarka Pepca Henigmanova.

Cetrti dan po ofenzivi nas je težje ranjenec dr. Igor našel v gozdu in nas spravil na mesto, ki je bilo pripravljeno za slučaj ofenzive. Italijani so še vedno zasledovali bolnice, zato nam je dr. Igor dal strup. Da bi se v slučaju, če nas Italijani najdejo, pravočasno zastrupili. Tudi sebi je pripravil strup. Meni pa je izročil pištolo, v kateri so bili štirje naboji.

Bili smo Peterka, Janko, Iskra in jaz, najtežji ranjenci, ki se nismo mogli premakniti. Začeli smo se med seboj pripravljati, koga naj najprej ustrelimo, če pridejo Italijani in če bi strup ne deloval takoj. Ko smo se tako pripravili, prihitel nekdo povedat, da so Italijani izsledili Lukovo bolnico, jo zažgali in vsi ranjenci, ki so bili v njej, so živi zgoreli. Tedaj tsa dr. Igor in bolničar

Simon uredila veliko kraško jamo, ki je bila globoka približno 5 m in najtežje tri ranjence, med katerimi sem bil tudi jaz, spustila v to jamo. V jami smo bil par dni. Italijani so nam pobrali vso hrano. Tudi krompir po njivah, katerega je posadilo osebje bolnišnice, so pobrali. Po vseh kočevskih vaseh so bili Italijani in njihovi pomagači. Dr. Igor in Simon sta hodila po noči pobirati krompir, katerega Italijani niso izkopali, da sta nam pripravljala hrano. Vsak večer nam je Simon spustil liter kuhanega krompirja po vrvi v jamo. To smo pojedli z lupinami vred, brez masti in popliti tudi vodo, v kateri se je krompir kuhal.

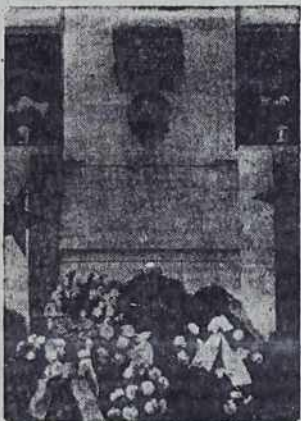
Ko so se Italijani umaknili, so lažji ranjenci in strežniki napravili drugo bolnico. Zgradili so jo iz smrekovih brun.

Ko je bila bolnica gotova, so nas z vrvi zopet potegnili iz jame, očistili naše rane, nas okopali in preoblekli, in zopet smo bili redno postreženi, dobivali boljše hrano, pripravljeno iz polho. Rane so se zelo hitro celile in zopet smo odšli nazaj v edince ter izvrševali svoje dolžnosti do domovine.

Spominska svečanost padlih borcev in žrtev NOB

Dne 26. aprila t. l. so se v Murski Soboti v Mladinskem domu delile spomence v spomin padlih borcev in žrtev fašističnega terorja okraja Murske Sobotice. Ob priliki te spominske slavnosti objavljamo kratek življenjepis nesebičnega in neizprosnega borca za narodnostne in socialne pravice zatiranih — Stefana Cvetka iz Murske Sobotice.

Cvetko Stefan se je rodil 3. jan. 1919 v Murski Soboti. Že v gimnazijskih letih se je spoznal s slabimi razmerami delavstva, delovne inteligence in sploh borbo vse naprednih ljudi tedanje Jugoslavije.

Spominska plošča Stefana Cvetka v Murski Soboti

Najbolj ga je prizadela borba delavstva, takrat najbolj preziranega sloja, ki se je moral boriti za vsak kosček kruha.

V počitnicah je po navadi hodil na izlete, kjer je videl življenje viničarjev in bajtarjev, pa tudi drugače opazoval življenje delovnega človeka. Nekeč je pripovedoval: »Hodil sem med viničarji. Sključen in grbasti so obrezovali vinsko trto in se mučili s motikami v goricah. Se celo zemlja je bila neumljena s njimi. Trda je bila in težko so delali, a to vse zato, da bi gospodar imel boljše vino in večji dobiček.

Potem sem videl delavce tovarn. Od dela so prihajali. Nobeden se ni ozrl niti na levo niti na desno. Saj nikjer ni bilo ničesar njihovega, vse je bilo zanje nedosegljivo. Hiteli so z vso bedo in revščino na svoje domove.

Videl sem tudi otroke teh ljudi. V predmestju so se potepali, brskali po smetiščih, ali pa se stiskali pri izlozih polnih čudežev. Večji so že vedeli, da to ni zanje. Manjši pa so spraševali

doma: »Zakaj jaz nimam takšnih stvari, kot so v izložbi?« Marsikatera solza je zdrknila po bletem obrazu, marsikatera pest se je stisnila ob tem vprašanju. Saj se kruha niso imeli.

Delavec zasluži na dan od 8 do 10 dinarjev, je navadno končal. Drugič je zopet govoril, da ne bo dolgo, ko se bodo delovne množice, ki so še sedaj zaslužene, na ta ali na oni način priborile svobodo sebi in svojim otrokom. Mora priti čas in prišel bo, ko se bo vse delavstvo sveta dvignilo: takrat se bo začel strašen boj za pravico. Takrat se bomo tudi mi borili.

Čas borbe je kmalu prišel. Leta 1938 se je vpisal na pravno fakulteto v Ljubljani, a leta 1939 je postal član KP in kmalu po okupaciji, aprila 1941, je bil vključen v diverzantsko grupo Stefana Kovača, sekretarja KP in OF za Prekmurje.

Udeleževal se je sabotažnih akcij v Prekmurju in med drugim takoj po mladi zažgal na veleposestvu v Rakičanu večjo količino elame, ki je bila namenjena Nemcem.

Zaradi izdaje je bil meseca septembra aretiran. Zaprt pa je bil v soboškem gradu. Po izjavi tovarišev, ki so bili z njim zaprti, nam je znano samo to, da je bil med vsakim zasliševanjem grozno mučen, a je kljub nečloveškim mukam vztrajal pred sovražnikom do zadnjega trenutka svojega življenja.

Konec oktobra je bil obojen na smrt na večalah skupno s tovarišem Kardošem. Preden pa je bila sodba izrečena, je pisal domov: »Bodite pripravljeni na najhujšo kazen. Nisem niti prvi, niti zadnji, ki žrtvuje svoje življenje za svobodo naroda, delavstva.« Pisal je dalje: »Mi bomo umrli, toda naš boj ni končan. Tisoči in tisoči bodo prišli za nami in nadaljevali naše delo, a zmagali bodo.«

Usmrten je bil izvršena dne 31. oktobra 1941.

Sebeborčani imajo svoj KUD

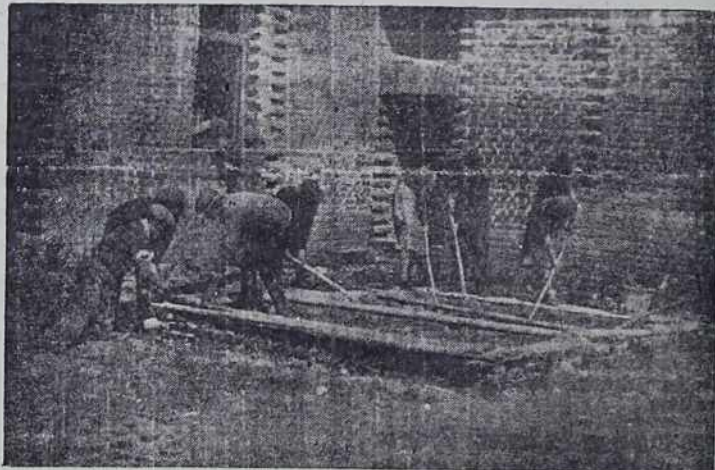
V Sebeborčah so ustanovili kulturno umetniško društvo. Začetek organiziranja dela ni ravno začetek dela v tej vasi. Sebeborčani so vsako leto prirejali odseke nastope in dostojno proslavili državne praznike, toda sedaj ne gre več brez organizacije. Delo narasča. Svoje delo so razširili. Imajo recitatorsko skupino, pevski zbor, dramsko družino in šahovski krožek. Dan pred ustanovitvijo društva so na svojem odru odigrali »Milijon težav«, kot bi hoteli simbolično prikazati pot do društva. Dokazali so, da gre vse z dobro voljo in mladoletno mladino. Okrajni odbor ljudske prosvete bo društvo registriral kot šestindeseto društvo okraja. Obenem izreka iniciativnemu odboru priznanje za dosedanje delo in tudi tem želi mnogo uspeha.

Koliko je bilo storjenega za gradnjo zadružnih domov

V letu 1948 se je mnogo frontnih organizacij v mursko-soboškem okraju odločilo, da bo vsaka v svoji vasi gradila zadružni dom. Frontne organizacije so se zavedale potrebe zadružnega doma, saj si bodo z gradnjo doma kmetje reševali tudi mnoga druga gospodarska in politična vprašanja. Danes, ko praznujemo 10. obletnico ustanovitve OF, je marsikatera frontna organizacija

v tekmovanju na čast 10. obletnice Fronte so bili na nekaterih gradbiščih doseženi pomembni uspehi. Domovi, ki so precej časa nedograjeni samevali, so ponovno oživeali.

V Prosenjakovcih bo eden od najlepših in največjih zadružnih domov v okraju. Že leta 1949 so ga spravili pod streho, pač pa je iz nerazumljivih vzrokov delo zastalo. V čast 10. obletnice

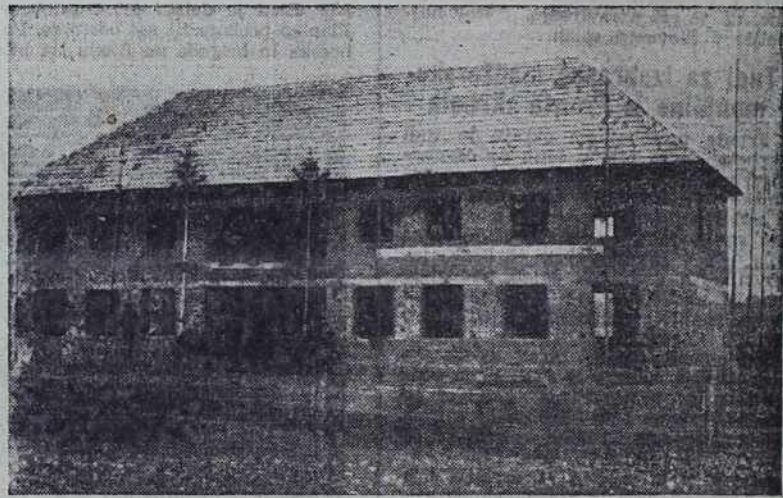
Beltinški frontovci si gradijo svoj dom kulture.

upravičeno ponosna, ko je pri gradnji zadružnega doma dosegla uspehe. Dogradile so zadružne domove, ki so v ponos frontni organizaciji in frontovcem.

Frontovci Čepince gledajo danes ponosno na svoj popolnoma dograjeni in opremljeni zadružni dom. Prvi so bili v okraju, ki so dogradili in opremlili svoj dom. Da, lep je čepinski zadružni dom, ponos vsakega frontovca. Zgradili so ga sami od prve opeke, katero so jo izdelali in žgali, do beljenja notranjih prostorov. Zato lahko ponosno rečejo: »To je naš zadružni dom!«

Fronte Prosenjakovci hite, da nadoknadijo zamujeno delo. Seveda jim manjka materiala, ampak to jih v delu ne ovira. Vse težave rešujejo sproti, samo da delo pri tem ne trpi. Pravijo, da ne bodo prej odnehal, dokler ne bo dom popolnoma gotov. Tudi v Cankovi, Černelavcih, Gradšču, Beltinčih, Dol. Slavečih, Salovcih in drugod so bili doseženi že prav lepi uspehi.

Vendar frontne organizacije povsod ne pristopajo tako k delu, da bi se lahko govorilo o uspehih. Marsikatero gradbišče daje slabo spricevalo VOOF. Res je, da so bile in so še težave pri

Nedograjeni zadružni dom v Cankovi.

Tem se pridružujejo tudi frontovci iz sosednje vasi iz Zvenavlj, ki so postavili prav tako lep dom. Marsikdo zavida Gornjelendavčanom za lepo in veliko dvorano, ki je vsekakor v ponos frontovcem Gornje Lendave in daleč naokoli. Frontovci v Gor. Lendavi so bili med prvimi v okraju, ki so posteno zgradili za delo pri gradnji doma ter ga v kratkem času spravili pod streho.

Daleč v stran od lepih cest leži prijazna gorička vas Dolič. Če je malo več dežja, peš ne prideš v vas! Vendar stoji tudi tu, ponosno, lep zadružni dom. 1949. leta, ko so pričeli z gradnjo, niso dolgo razpravljali kaj, kje in kako. Dom še ne služi svojemu namenu, toda frontovci v Doliču so se trdno odločili, da ne odnehajo prej, dokler ne bo dom popolnoma opremljen.

nabavi materiala. Toda, če pogledamo, da so imela nekatera gradbišča še večje, pa imajo vendar dom dograjen ali pa celo popolnoma opremljenega, vidimo, da je krivda le v slabem vodstvu. Te napake bodo morale frontne organizacije odpraviti, krivce klicati na odgovornost in na njihova mesta dati take ljudi, ki bodo uspešno vodili in nadaljevali začeto delo.

Velika večina zadružnikov-graditeljev zadružnih domov je lahko ravno ob tem velikem prazniku OF upravičeno ponosna, saj so posteno in zavestno opravili svojo dolžnost. Mnogo truda in dela so vložili v domove, ki stoje v ponos svojim graditeljem in bodočim rodovom.

—ček—

Dopisujte v »LJUDSKI GLAS!«

1. novembra 1941 je naletaval sneg. Bil je žalosten poznojesenski dan. Na ulicah skoraj ni bilo videti človeka, le na vogalih so stale podvojene straže madžarskih vojakov. Sredi ceste proti železniški postaji so vodili skupino okrog 30 ljudi — v glavnem intelektualce. Zvezani so bili dva po dva skupaj. V vagon so jih namestili tako, da sta vsakega posebej stražila dva žandarja. Peljali so jih v Pešto, v Vac, v Marjanost, v stoletne madžarske trdnjavske ječe. Obsodbe, posebno pa justifikacije, so kot mora ležale nad Soboto. Sami Madžari so se teh mučenikov bali.

Zadnja akcija te skupine je bil napad na skladišče orožja v Rakičanu, na kar so se poedinci kot n. pr. Vinko Megla, Ferdo Godina ter jurist Stefan Kuhar in drugi umaknili na Stajersko, nekateri pa so se poskrili doma. Na Stajerskem je Gestapo zalela Antona Spolariča, elektromonterja, ki ga je izdal konfident Flisar Ludvik iz Sobote. Ta je skupno s kulturbundovcem Barbari Ludvikom iz Predanovec ogradil tudi jurista Stefana Kuharja iz Puconcev, ki je bil med prvimi prekmurjskimi ilegalci in takrat sekretar okrožnega komiteja KPS Ljutomer. Nemci so ga ujeli in ga skupno s profesorjem Kerenčičem ubili kot talca 13. novembra 1941.

Prvi upor je bil zadušen. Toda seme, ki so ga zasejali ti junaki, je med prekmurjskim ljudstvom vzkalilo in rodilo nove upore.

„Prej Slavi — zdaj Madžari!“

Namen okupacije ni bil samo ekonomsko-politična priključitev Prekmurja k »anyaország«, temveč tudi postopna madžarizacija, ki so jo skušali izvajati z vsemi sredstvi. V območju društva za madžarizacijo slovenskega Prekmurja VMKE, je delovala komisija, ki je izdajala »izpričevala o nacionalni zvestobi« (nemzet:űségbizonytvány) visokošolcem, da so lahko bili sprejeti na madžarske univerze v Pešti in Pečuhu. Tudi drugače je ta komisija odločala, kdo bo sprejet v državno službo. Zaslužni domači Madžari in madžaroni so

bili odlikovani z narodnoobrambnim križcem (Nemzetvédelmi kereszt), a vojaki, ki so se v prvi svetovni vojni odlikovali v c. kr. armadi ter posedovali zlato ali veliko srebrno medaljo, so postali lahko vitezi. Morali pa so biti madžarske narodnosti ali pa se vsaj na zunaj madžarizirali. Našli so se ljudje, ki so se za to potegovali in madžarizirali pošteno ime svojih prednikov. Madžari so budno pregledali fotografije posameznikov. Protekcijo so imeli tuji (Madžari) in oni, ki so se 1918—1919 borili proti Bela Kuhnu. Trn v peti pa so jim bili Sokoli. Jug. dobrovoljce pa so smatrali za izdajalce ter so jim zaradi tega odvzeli agrarno zemljo in jo razdelili samo med svoje simpatizerje in nove madžarske koloniste. Osnovna parola je bila: smrt komunizmu in slehernemu njegovemu prijatelju in pri-trjevalcu!

Po tem načelu so se ravnavali tudi zloglasni »živi biči« notarji in vaški »biróci«, med katerimi so mnogi bili veliki priganjaci okupatorja, dočim so slovensko orientirane župane odstavili. Notarji so tiranizirali ljudstvo v 17 velikih občinah — notariatih —, ki so bili obnovljeni dne 29. septembra 1941, ko je bila objavljena upravna združitve občin.

Madžari so začeli postopoma z raznimi popisi »zaradi statistike«, katere namen pa je bil, prikazati, kako je slovensko Prekmurje — madžarsko. Izvršili so popis vojnih obveznikov, v oktobru 1941 pa najbolj zanimiv popis prebivalstva v zgodovini Prekmurja. Novodošli državni aparat je ta popis izvedel po direktivah Hartnerja ob sodelovanju domačega madžarsko orientiranega uradništva in učiteljstva. Tu sta se posebno eksponirala Csepregy Karel, šol. upr. v pokouju, in Titan Jožef, šol. upravitelj, oba nastavljeva v Soboti.

Vse Prekmurce so kratko malo vpisali v madžarske državljane, med njimi celo Slovence z onstran Mure. Kar po končanem »štetju« ni konveniralo, so črtali in popravljali, kajti njih cilj je bil izpremeniti vse Vende²³ po narodnosti v Ma-

²³ Vendi — po teoriji prof. Sandorja Mikole »slovensko govor- reči Madžari.

džare in je Hartner na sestankih poudarjal, da tu ne živi nobena manjšina, temveč enakopravni Madžari. Pojem narodnosti so postavljali strogo politično, češ: »poprej ste bili Slavi, zdaj pa ste zopet Madžari!« Ljudje so temu nasedali, le pri materinem jeziku se je večina prebivalstva izjavila za »vendščino«, mnogi pa so svoj materni jezik zatajili ter jim je bil tokrat najmilejši jezik — madžarščina, dasi je njihovi roditelji niso obvladali. Kljub vsem zvijačam in naknadnemu »friziranju« pa se je v Prekmurju opredelilo okrog 30% ljudi za vendsko manjšino, to je za Slovence. V sami Soboti pa je bil rezultat žalosten, kajti samo 4 do 8% prebivalcev je pripadalo vendski in slovenski narodnosti, vse ostalo pa je bilo po narodnosti — »madžarsko«. Falsifikatorji so s tem hoteli še posebej poudariti madžarsko zavest malomeščanstva.

V Murski Soboti so obnovili aristokratsko-plutokratski klub »Kasino« ter razširili izredno stanje tudi na ta del Dól-vidéka.²⁴ Napadi na Slovence so se v lokalnem časopisu po- navljali in so bili vedno bolj žolčni. Tu je urejeval vendski del lista okrajni prosvetni tajnik, že imenovani Titan Jožef, ki je cenzuriral tudi takratni slovenski tisk, od katerega je izhajal samo še »Koledar Srce Jezusovo«. Edini, ki je branil pravice slovenskega jezika in Vendov kot Slovencev in to tudi v madžarskih znanstvenih revijah, je bil prof. Vilko Novak. Hartner je zato dal premestiti v Bačko. Prav tako so bili premeščeni izven Prekmurja, kar je bilo absolutno dejanje Hartnerja, tudi drugi profesorji in skoro vsi mlajši rim-kat. kaplani. Evangeličanski pastori pa so se prostovoljno odrekli svojemu verskemu mesečniku »Düßevni list« ter ga združili z madžarskim evangeličanskim listom »Harangszó«, ki je iz- hajal v Győru.

²⁴ Délvidék — Južna pokrajina. Tu sem so šli na novo »osvojen« pokrajine: Prekmurje, Medžimurje, del Slavonije, Bačke in Banata, dočim so si Baranjo obdržali Nemci.

(Dalje prihodnjil)

Malonedelčani niso več na slabem glasu

Oddaljena vas Mala Nedelja je še la- ni veljala za dokaj zaostali kraj, v ka- teri niso bili pri političnih in drugih ak- cijah nikdar na čistem. Slabo so pote- kali odkupi, pri volitvah so bili zadnji, skratka povsod so zaostajali za nižin- skimi vasi Murskega polja. Če se je kje »zataknilo«, se je to zgodilo v vaseh malonedeljskega sektorja. Zakaj? Fronta je spala in se ni brigala za ljudi, ki so bili njene pomoči potrebni.

Kazalec se je pomaknil na boljše, ko so Malonedelčani dobili novo frontno vodstvo. Od tistega časa se je v njho- vem prijaznem prebivališču marsikaj spremenilo.

Prejšnje nezadovoljstvo med volivci je zmanjšalo tovariško sožitje vseh va- ščanov. Volivci so brez večjih ugovorov sprejemali nase obveznosti, davka, da- jatve in pridelniki. Kaj jih je k temu pri- pravilo? Pravično razdeljevanje obvez- nosti na posameznika, pri čemer je imela tudi Fronta besedo. In posledica. Malo- nedeljski KLO se je močno popravil, vse svoje obveznosti ob času in dosledno izvršuje. Priporočil pa so tudi dobro ob- iskani množični sestanki, na katerih so se frontovci pripravljali na težke, a ven- dar hvalne naloge. Kaj rodi tesno so- delovanje vseh vaških organizacij, vid- mo prav v malonedeljski vasi, kjer so v jeseni zasejali vse površine svoje zemlje.

Malonedelčani so tekmovali s šestimi sosednimi vaškimi odbori Fronte. In zmagali so. Nikjer se niso mogli pohva- liti s 4350 udarniški urami, ki so jih oni s dobro voljo podarili vsej vaški družini. Iz lastnega žepa so dali blizu 62 tisočakov za avtogaražo, ki so jo posta- vili sredi vasi. Niso prosili pomoči! Sa- mi so dali les, gramoz in ostali material. Popravljali so ceste, kopali in navažali gramoz, čistili in škropili sadno drevje, pa še mnogo drugih poslov bi lahko na- števili.

Priznajmo jim, da so pomeli z za- stankarstvom pri frontni članarini. Na okrajnih zborih jih vsikdar pohvalijo. Prav je, če jih predstavijo za zgled. Ma- lokje je 97% volivcev v frontni orga- nizaciji. Malonedelčani lahko ponosno poteko: »Pri nas je tako, s 34 novimi člani že danes zborujemo!«

Kje pa se sestanejo? V opremljenem frontnem kotičku, ki je prav prijeten

Dobro uspela telovadna akademija v Ljutomeru

Zadnji četrtlet je telovadno društvo Ljutomer uprizorilo svojo prvo letošnje telovadno akademijo, ki je po svojih točkah, v katerih so nastopali pionirji, pionirke, mladinke in ostali člani, v ce- loti zadovoljila gledalce. Program je skrbno pripravilo osem društvenih od- delkov, ki so nastopali s 191 telovadci. Uvodoma so izvajale simbolično vajo »Venček na glavi«, tukajšnje pionirke pod vodstvom tov. Ozmec Terezije. Sle- dil je nastop pionirjev, ki je v razno- terostih pokazal skladno in sigurno igrjo. Sledila je točka pionirk, ki so na- stopale s cvetnimi loki. Peto točko so podale zopet pionirke, to pot so nasto- pile s težjimi, vendar dobro izvedenimi vajami, kar dokazuje, da imajo ljuto- merski pionirji poštreno voditelje. Sledil je nastop mladincev in članov na orodju. Naslednje točke mladincev so pokazale vrsto dovršenih preskokov čez konja; isto velja tudi za nastop mla- dink na bradlji. Člani niso popolnoma uspeli v preskokih vzdolž telovadne mize, vendar je Peklar pokazal nekaj obetajočih sigurnih skokov. Članice so se uveljavile z dobro izvedeno točko »vaje s kiji«. Kot zaključek so sledile točke članov z vajami na bradlji ter po- noven nastop mladink s točko »vaje z žanjicami«, v sestavi profesorice Flor- jancije Mire. Uspela akademija je dala do- stojen odgovor na natečevanje po- dedincev, da TD v Ljutomeru ni delavno. Iz uvodnega govora predsednika TD Znidarič Toneta pa je razvidno, da društvo ni uspelo zainteresirati širšega kroga fizikulturikov za sodelovanje — delajo le dva do trije tovariši. Pohvaliti pa je treba poštrenost načelnice Florjancije Mire, ki je sama skrbno pri- pravila najboljše točke akademije. Isto velja za predsednika Znidarič Toneta, ki je gonila sila celotnega društva. S podano akademijo je Telovadno dru- štvo v Ljutomeru izpolnilo zadnjo točko tekmovalja v okviru TDS. Telovadno društvo v Ljutomeru pa se še skrbno pri- pravja za okrožni fizikturni na- stop, ki bo 27. maja 1951 v Murski So- boti.

V Prosečki vasi se je razgibalo kulturnoprosvetno delo

Ob pustu so v vasi pripravili »boro- vo gostovanje«. To je bil skromen začetek, ki ni najbolje uspel, toda bil je osnova za nadaljevanje. Tudi dan žena so proslavili skromno. Deklamirali in zapeli so. Tov. Sever, poslovodja KZ, je vabil petje. Ljudje so res lepo spre- jeli ta nastop svoje mladine. Torej ti delavci so imeli moralno podporo pri ljudstvu, zato niso prenehali. Pričeli so s študijem »Županove Mice«. Z vztrajnim delom so dosegli zeleni uspeh. Težave v delu so jih prisilile, da so začeli misliti na organizacijo kultur- nega dela v vasi. 16. aprila so ustanovili svoje društvo, ki bo s pestrim programom proslavilo 10. obletnico ustanovitve OF. Zapeli bodo nekaj par- tizanskih pesmi, zaplesali kolo in upri- zorili kratko igrjo.

Najmlajšemu društvu našega okraja želimo mnogo uspeha v njegovem na- daljnjem delu.

V Križevcih je najboljša knjižnica

Križevski bralci slovenske knjige so zadovoljni s svojo knjižničarko. Rada jim daje nasvete, jih seznaja z vsebi- no knjig, ki so na razpolago v njeni knjižnici. Nedaleč v stran v šolski ku- hinji razstavlja novonabavljene knjige, ki jih opremlja z reklamnimi napisi.

Ko stopiš v njen lokal, si po pravici presenečen. Okusno opremljen prostor, katerega stene krasijo slike naših veli- kih pisateljev in pesnikov. V omarah so vzorno ohranjene knjige. Urejene ima po strokah. Skrbno je ovila vsako knjigo s papirjem in jo obvarovala pred poškodbami. Ob nedeljah se zbi- rajo pri njej križevski vaščani, ki radi prebirajo knjige. Preprosto se z njimi pogovori. Knjižnico odpre tudi med tednom, če si bralci to zaželijo.

Najboljša propaganda so knjige z vabljivo vsebino. Knjižničarka vedno prebira brošuro »Slovenski knjižni trg«, kjer najde imena novoizšlih knjig in brošur. Ne ostane samo pri ugotavlja- nju. Je zelo iznajdljiva ženska, ki zna poiskati denarce. Pogovorila se je z frontovci, ženami in zadrugniki, ki ji niso odrekli denarne pomoči.

Križevska knjižnica zares tekmuje. Na rojstni dan Osvobodilne fronte se je dolgo pripravljala. Kot sekcija IZUD »Toneta Magdica« je zapisala na rob šestmesečnega tekmovalja: 50 novo na- bavljene knjig in 133 novih čitalcev slovenske knjige. Stopila je na častno mesto »najboljše knjižnice« v ljutomerskem okraju.

Po osnovnih šolah ljutomerskega okraja

Tudi učitelji ljutomerskega okraja so vneto tekmovali v čast 10. oblet- nice Osvobodilne fronte. Njih delo je vidno pri izboljšanju pouka kot v ljud- skoprosvetnem delu med kmečkim prebivalstvom.

V tekmovalju se je močno utrdila zveza med starši in prosvetnimi de- lavci. S prepričevanjem staršev se je dvignil šolski obisk za dva odstotka. Podrobni pregled novih uspehov v prvem polletju jim je pomagal do šir- šega proučevanja vzrokov, ki so ovi- rali vzgojno delo. V Svetinju so ne- kateri starši zanemarjali domačo vzgo- jo otrok. Na roditeljskih sestankih so učitelji poučili starše, kako važno je domače učenje. Pri Miklavžu in na Kogu so celo stopili na domove učen- cev. Na vseh šolah so uvedli individu- alno delo s slabši, v Cezanjevcih pa so izboljšali učne uspehe s temeljito kontrolo domačih nalog.

Velikoga pomena je vnašanje važ- nejših političnih gospodarskih in kul- turnih dogodkov v šolski pouk. Letos so z učenci mnogo razgovarjali o ob- nih zborih zadrug o volitvah, odkupih, o delu Prežih, Prešerna in Finžgarja.

Mnogi učitelji vodijo pionirske inte- resne krožke, predvsem ljudsko pro- svetne, usmerjajo pa tudi delo ostalih strokovnih krožkov. V okraju imajo več primerov, da pionirji pomagajo pri delovnih akcijah. Na Razkrižju so pomagali pri gradnji zadrugnih objek- tov, pri Miklavžu so si napravili lut- kovni oder, v Svetinju pa so zbirali

odpadni material. Pionirski odredi so na pobudo učiteljstva organizirali po- učne izlete v razne kraje, kjer so ogle- dali gledališke predstave.

Vodstva vseh šol so pripravila bo- gate programe za proslavljanje večjih drž. praznikov. Režirali so 20 dram- skih del, pripravili za nastop 7 pev- skih zborov, dočim je pet članov glas- bene šole v januarju samostojno nasto- pilo s komornim koncertom. Na Raz- križju so učitelji prevzeli vodstvo v teh novoustanovljenih pevskih zbora, pri Tomažu so ustanovili ženski zbor, sedem članov dela v orkestru ljuto- merskega SKUD-a, ki je letos trikrat nastopil. Povsod so učitelji pobudniki za delo pripravljavanja kmečkih ljudi.

Pomagali so množičnim organizaci- jam pri volitvah. 11 članov je sodelo- vala na predvolilnih sestankih. 7 čla- nov opravljalo dolžnosti predsednikov volilnih komisij, krasili so volišča, šli obveščevat, povsod so bili na mestu.

Na Razkrižju imajo novo ljudsko knjižnico, katero vaščani zelo radi obis- kujejo. V šolskih pionirskih knjižni- cah so povečali število knjig za 190. Vršijo agitacijo med kmečkim prebiv- alstvom za večji obisk ljudskih knjiž- nic in za povečanje naročnikov Preše- rnovne knjižnice.

V zadnjem tekmovalju so bili naj- boljši razkriški učitelji, ki so poleg kakovostnega pouka na šoli, razširili svoj delokrog na bližnje vasi, kateri prebivalci se resno vključujejo v nji- hovo izobraževalno društvo.

Na Rožičkem vrhu bo zasijala elektrika

Napak bi bilo prezreti pridne fron- tovece iz Rožičkega vrha, njihovo mla- dino in zadrugnike. V nekdanji viničar- ski vasi, raztresenih hišicah, po vino- gradniških bregovih utripa prav zato frontovsko življenje, polno srečnih do- živetij...

Na Rožičkem vrhu so precej razširili frontno organizacijo, 94 odst. vseh vo- livcev. Fronta in množične organizacije so eno telo, zbirališče vseh pridnih va- ščanov.

Frontno vodstvo na vasi si je v ča- su tekmovalja prizadevalo, da bi stori- lo največ za prevzgojo svojega čla- nstva. V vaskem IZUD so delali, več- krat nastopili pred prebivalstvom. Nji- hove prireditve so bile po kakovosti na primernem višku, zato so vaščani svo- je ljudi z »odra« vzljubili in jih vedno radi obiščejo v novozgrajenem zadrug- nem domu. Nepozabni so bili vtisi do- mačih gledalcev, ki so prisostvovali predstavi drame »Svet brez sovraštva«. Na svoj veliki dan bodo spet nastopili s pestrim kulturnim programom. V pri- pravah za proslavo slavne obletnice so

prvi v okraju, praznik hočejo dostojno počastiti z domačim slavljem.

Člani redno plačujejo frontno čla- narino in delajo za program Fronte. Pri zadnjih volitvah so nekateri kmetje ostali doma. Pošteni frontovci jim tega niso odpustili, pokazali so jim vrata iz svojih vrst in jim v obraz povedali, da se lahko zopet vrnejo, ko se bodo po- boljšali.

Ze v naslovu smo povedali, da name- ravajo elektrificirati svojo vas. Ta mi- sel je dozorela pri večini frontnega članstva, ki se bo brez dvoma za akcijo zavzelo. Zganile se bodo njihove roke in enkrat v jeseni bo na blatnem Ro- žičkem vrhu zasvetila prva električna žarnica.

V našem kraju imajo najboljšo mla- dinsko organizacijo v okraju. Njihova zadruga ekonomija je prejela poha- lno diplomu, kot zmagovalka v medza- družnem tekmovalju. Tudi frontovcem je bila naklonjena čast, da so za mesec dni dobili okrajno prehodno zastavico. Vseh svojih uspehov se bodo veselili 27. aprila, ki bo resničen praznik nji- hove vaške skupnosti...

Podgorčani vodijo v medzadrugnem tekmovalju

Vseh 17 kmetijskih delovnih za- drug in ekonomij radgonskega okraja tekmuje v počastitev rojstnega dne Fronte slovenskega ljudstva. Zadrug- niki ne tekmujejo samo do slavne ob- letnice, njihove roke bodo garale skozi celo gospodarsko leto, tja do obnih zborov, ko bodo določili zadrugnega zmagovalca.

V prvem tromesečnem tekmovalju so se povzpeli na prvo mesto v okraju podgorški zadrugniki, ki so vsa spo- mladanska dela predčasno opravili. Za- sejali so vso jaro žito spomladanske kulture, v kratkem pa bo tudi zadnji gomolj krompirja v zemlji. Vsa poljska dela so pravilno normirali. Uredili so skladiščno kartoteko, ažurirali knjigo- vodstvo, skratka njihova notranja or- ganizacija dela je brezhibna. Vsi za- drugniki so se združili v brigade, mnogi med njimi pa so sprejeli presenetljive obveznosti, da bodo v letošnjem letu

opravili po 320 trudnih. Traktorist Zu- pančič je bil prvi, ki se je odločil za 320 delovnih dni. Njegov traktor je vedno čist in pripravljen za poljsko ofenzivo. Podgorčani skrbijo za živin- ski naraščaj, posebno za mlade telce, ki jih hočejo vzrediti v dobre molz- nice. Štedijo tudi z denarjem in ga hranijo v banki.

Podgorška zadruga je zmagovalka v prvi skupini močnejših zadrug. Napo- vedala je tekmovalje KDZ v Slapu pri Smarjah, od koder se ni prejela nobe- nega glasu. Ocenjevalna komisija je prisodila pohvalne diplome zadrugni- kom iz Apač Jančevega vrha, Negove, Lukavec in Rožičkega vrha, ki so od- nesli prva mesta v ostalih petih sku- pinah zadrug-tekmovalk. Tekmovalje zajema čedalje večji obseg, zadrugniki pridno posnemajo tovariše v industriji, katerim bodo letos pripravili obilo kruha in živil.

Šrok razmah gasilcev v ljutomerskem okraju

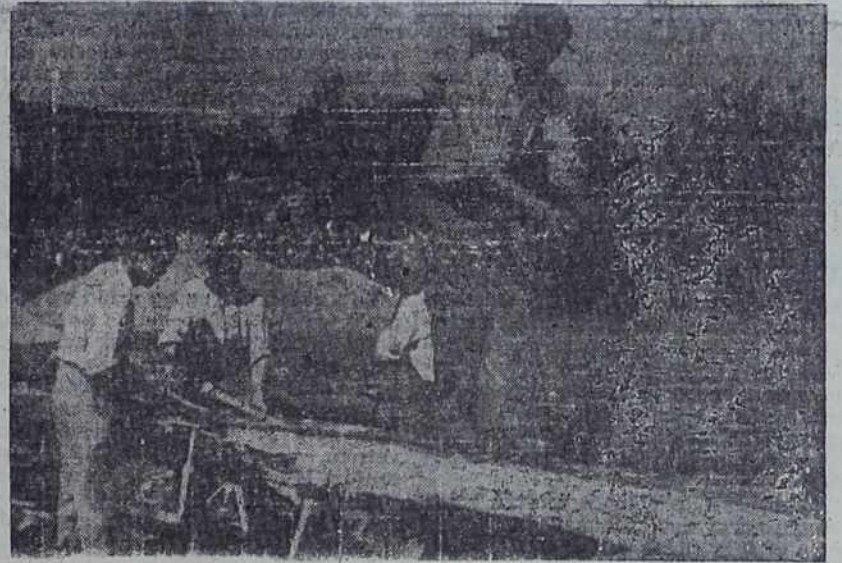
Na zboru v mesecu februarju so de- legati v upravni odbor zveze zbirali dobre odbornike. Za predsednika so po- novno izvolili Zavratnika Joža. Zaved- nost odbornikov dokazuje 100% ude- ležba na ečaj. Stab brigade sestavljajo sektorski poveljniki, sami gasilski stro- kovnjaki, saj so med njimi trije člani, kateri so obiskovali tromesečno gasil- sko častniško šolo. Poveljnik tov. Bla- govič je bil odličnjak v Zireh. V tem letu bodo morali sektorski poveljniki mnogo žrtvovati, da se bo strokovno znanje in disciplina pri četah pogo- bila. Prvi sklep seje upravnega odbora in štaba brigade je bil privediti dva desetarska tečaja. Prvega je obiskovalo 31 tečajnikov. Prav dobro je uspel, ker je bil dobro pripravljen predavateljski kader. Drugi je že na vrsti.

Tudi društva po vaseh dobro delajo. Pri Tomažu ima upravni odbor društva vsako tretjo nedeljo redno sejo. To društvo je za vzgled vsem gasilskim društvom v OGZ. Četa Pršetinci spada k temu društvu. Na hribčku stoji lep zidani gasilski dom. Čisti dom in orodje so zrcalo te čete. Tudi četa Koračice spada k temu društvu. Ker nimajo doma niti orodja, so člani in članice hodili po celo uro peš v Pršetince na vaje s motoriko, da so lahko lansko leto nastopili na sektorskih tekmah. Dobro so se odrezali. Ženska desetina je na- stopila tudi na okrajnem nastopu. Tudi letos hočejo biti med njimi. Gresov- ščak-Zelezne Dveri, ki je novo društvo, tudi dobro obeta. V Zerovincih imajo že žensko desetino. Vesele so bile čla- nice pri sprejetju v članstvo društva. V Veržju so pričeli s kulturnimi pri- reditvami. Dobro so odigrali trodejanko »Moč uniforme«, tudi dobro povezo- vo z IZUD-om imajo. To je prav. V Boleh- nečah in Berkovcih pa bodo zaspali, čeprav imajo najboljše motorke. Po- trebna bo pomoč od Zveze. Sektorski poveljnik Stih bo tudi letos pomagal pri strokovni vzgoji. Bučani bodo tek- movali. Zdaž že imajo manj uniform. V Klučarovecih pri Ormožu in na Cve- nu so zgubili gasilski koledarček iz leta 1949, v njem je bil celotni Zakon o PGD. Zdaž pa ne vedo, da pravi člen 15, da se smejo gasilska prevozna sredstva uporabljati le v gasilske namene. Dva dobra desetarja iz okraja bodo poslali še v častniško šolo v Medvode. Mladinci bodo šli na gradnjo proge Doboj—Ba- nja Luka. 27. aprila se bodo vsi člani PGD udeležili proslave v Ljutomeru.

Kar so naredili Apačani posnemaio Lutverčani

Z lastnimi močmi so gradili zadrugne domove. Gradbišče pred leti v Apačah

Lutverški frontovci pripravljajo les za gradnjo zadrugnega doma

V Ljutomeru gradijo novo dirkališče

Lani so Ljutomerčani prvič zasadili lopate v zemljo bivšega »Sršenovega« loga. Nedaleč v stran od nogometnega igrišča so pričeli z gradnjo novega dir- kališča za konje.

V regulacijskem načrtu Ljutomera lahko opazimo, da gre tokrat za večja dela šestmilijske vrednosti. Tam, kjer so doslej zgradili kilometer dolgo in 12 m široko dirkalno progo — bodo čez nekaj let stali moderni konjski hlevi, tribune in drugi športni objekti, ter šola za trening kasačev in jahačev. Vse te ustanove so zveznega pomena za razvoj konjskega športa v naši državi.

Gradnja novega dirkališča ne poteka brez težav. Borijo se zlasti s pomanj- kanjem finančnih sredstev, brez katerih je gradnja nemogoča. Društvo za konj- ski šport je porabilo večji del svojih do- hodkov, ki pa zdaleka niso krili in- vesticijskih potreb. Zveza za konjski šport je obljubila pomoč, ki ima zelo dolgo pot iz Ljubljane. Upajo, da bo v tem mesecu le končno prišla. Povedali smo, da je dirkalna proga že priprav- ljena. Treba jo je samo posuti z gramozom.

Pred dnevi je pričel štirimesečni tren- ning kasačev Slovenije na evenskem dirkališču. Člani konjskega športa se pripravljajo na letošnja tekmovalja. Letos bodo v Ljutomeru kar tri kasaška tekmovalja, ki obetajo zanimive re- zultate zaradi večjega števila sloven- skih tekmovalcev. Prvo tekmovalje bo 20. maja na evenskem dirkališču.

Kasaško društvo v Ljutomeru zado- voljivo napreduje. Lani je bilo včlanje- nih v društvo 140 ljubiteljev konjskega športa, letos pa je to število naraslo na 250 članov. V konjski šport bodo uvedli nove oblike dela izvenarmadne vzgoje. Povečati hočejo krog jahačev, ki se bodo lahko najuspešneje priprav-

ljali za obrambo domovine. Društvo na- merava ustanoviti v Murski Soboti svojo sekcijo, v katero se bodo lahko vključili jahači iz Prekmurja.

Novo dirkališče v Ljutomeru bo ime- lo mnogo prednosti pred evenskim. Od- padli bodo prevozi udeležencev tradi- cionalnih konjskih dirk v tri kilometre oddaljeni Cven. To je izredno važno zaradi tega, ker danes primanjkuje prevoznih sredstev. Nadejajo pa se tudi večje udeležbe gledalcev, ki bodo imeli v okrajnem centru več pogojev za raz- vedrilo in prenočišča.

Ljutomerskim kasačem naj bi poma- gale mestne frontne organizacije pri dograditvi športnega objekta. V rajon je že prevzel določene obveznosti v prostovoljnem delu. Naj bi mu sledili tudi ostali rajoni in množične organi- zacije. Kasači sami so že opravili nekaj nad sto prostovoljnih ur. S skupnimi močmi se bomo lahko približali druš- tvenemu cilju.

-r-

Odrančani gradijo cesto

Pretekli torek zjutraj so se zbrali pred zadrugnim domom v Odrančih frontovci in mladinci, opremljeni z merilnimi napravami, lopatami, moti- kami, krampi in raznovrstnim drugim orodjem. Odšli so popravljati krajevno cesto, ki pelje proti vasi Trnje.

Kmalu je bilo z delovnega mesta sli- šati veselo petje mladincev in mladink. Za brigado je krenila tudi dolga ko- lona kmetov z vozovi za odvažanje zemlje, izkopane iz odvodnih jarkov. Na čelu prve delovne skupine je bil mož krepke kmečke postave, predsednik KLO tov. Martin Ferenčak. V rokah je nosil merilni trak in ga spretno pre- našal z ene strani ceste na drugo ter

obenem zaznamoval izmerjena mesta. Z njim so bili tudi referenti za komu- nalne zadeve pri KLO tov. Tkalec.

Tovariši sta pridno nudila svojo po- moč povsod, kjer je bilo treba. Drugo skupino je sestavljalo nekaj starejših mož in žena, ki so pridno odstranjevali grmovje, pripravljali prostor za izko- pavanje tretji skupini, ki je izkopavala zemljo. To skupino so sestavljali mla- dinci in mladinke. Ta dan so izkopali in odveljali nekaj nad 60 voz zemlje k zadrugnemu domu.

Be-

VSE SILE ČLANOV OF ZA ZMAGOVITO ZGRADITEV SOCIALIZMA V JUGOSLAVIJI

